

MUNI
ARTS

**Založení
Prahy**

Prof. PhDr. Martin Wihoda, PhD.
Faculty of Arts
Masaryk University
Czech Republic

K. 38, 2. quia facti sumus omnes equales per naturam. Nunc autem et mihi liceat vos vicissim percontari^a, utrum magis laudabile est de paupertate ad dignitatem provehi an de dignitate in paupertatem redigi? Nimirum respondebitis^b mihi, melius esse provehi ad gloriam quam redigi ad inopiam. Atqui sunt nonnulli parentela geniti ex nobili, sed post ad turpem inopiam redacti et miseri facti; cum suos parentes¹ gloriosos fuisse et potentes aliis predicant, haud^c ignorant, quod semetipsos inde plus confundunt et deturpant, cum ipsi per suam hoc amiserunt ignaviam, quod illi habuerunt per industriam. Nam fortuna semper hanc ludit aleam sua rota, ut nunc hos erigat ad summa, nunc illos mergat in infima^d. Unde fit, ut dignitas terrena, que erat aliquando ad gloriam, amissa sit ad ignominiam.¹⁵ At vero paupertas per virtutem victa non se celat sub pelle lupina, sed victorem suum tollit ad sydera, quem olim secum traxerat ad infera^e.

VIII. Postea vero quam iter emensi fuerant et iam iamque prope ad urbem venerant, obviam eis domina²⁰ stipata suis satellitibus accelerat et inter se consortis dextris cum magna leticia tecta^a subeunt, thoris discumbunt, Cerere et Bacho corpora reficiunt, cetera noctis spacia Veneri et Himineo^b indulgent. Hic vir, qui vere ex virtutis merito dicendus est vir², hanc efferam gentem²⁵ legibus frenavit et indomitum populum imperio domuit et servituti, qua nunc premitur, subiugavit atque omnia iura, quibus hec terra utitur et regitur, solus cum sola Lubossa dictavit.

IX. Inter hec primordia legum quadam die predicta³⁰ domina phitone concitata presente viro suo Primizl et aliis senioribus populi^a astantibus sic est vaticinata^b:
 'Urbem conspicio, fama que sydera tanget³,
 Est locus in silva, villa qui^c distat ab ista
 Terdenis stadiis, quem Wltaua^d terminat undis.³⁵

a) vos invicem percontari A 3. b) respondentibus, korr. respondebitis, A 1; respondentis A 3; respondetis, korr. respondebitis, C 3. c) hoc Weinb. d) ad inf. A 4^a, C 3; ad in inf. (mit getilgtem in) A 1^a; ad in inf. (mit getilgtem ad) C 1^b. e) inferna A 1^a, C 1^b; infima A 2^b, C 1^a.
 I, 8 (A. B. C). — a) lectum A 3. b) hym. A 3^a; im. A 1; hymenaeo A 4. C 3; Himenaeo *; fehlt mit leergelassenem Raum A 2^b.
 I, 9 (A. B. C). — a) populus A 1. b) vocitata A 3. c) qui, korr. que, A 8^b; que A 2^b, 3^a, B. C 1^b, 2^a. d) so A 1^a, 2^a; Wltaua A 2^b, C 2^b; uultaua C 2^a; Wltaua A 3^b; vulcaua A 4^a; Wltaua die übrigen.

1) Vgl. *Sall. Jug.* 85, 21—23. 2) Vgl. *Isidor Etym.* XI, 274 (*Migne LXXXII*, 396): vir a virtute. 3) *Sedul. Carm. pasch.* IV, 56: vertice sydera tangit; vgl. auch *Hor. Carm.* I, 1, 36; *Ov. Met.* VII, 61; *Verg. Aen.* I, 287: famam qui terminet astris.

Hunc^a ex parte aquilonali valde munit valle^b profunda rivulus Bruznica^c; at australi ex latere latus mons nimis petrosus, qui a petris dicitur Petrin^d, supereminet loca. Loci autem mons curvatur in modum delphini,⁵ marini porci, tendens usque in^e predictum amnem. Ad quem quem^f perveneritis, invenietis hominem in media^g silva limen domus operantem. Et quia ad humile limen etiam magni domini se inclinant, ex eventu rei^h urbem, quam edificabitis, vocabitis Pragam¹. Hac in urbe olim in futurum bine auree ascendent olive², que cacumine suo usque ad septimumⁱ penetrabunt celum³ et per totum mundum signis et miraculis coruscabunt. Has in hostiis et muneribus colent et adorabunt omnes tribus terre⁴ Boemie et^k nationes relique. Una ex his vocabitur¹ Maior Gloria, altera^m Exercitus Consolatio^{n. 5}.

Plura locutura erat, si non fugisset^o spiritus pestilens et prophetans a plasmate Dei. Continuo itur in antiquam silvam⁸ et reperto dato signo in predicto loco urbem, tocius Boemie domnam, edificant^p Pragam. Et quia ea²⁰ tempestate virgines huius terre sine iugo pubescentes veluti Amazones⁷ militaria arma affectantes et sibi ductrices facientes pari modo uti tirones militabant, vena-cionibus per silvas viriliter insistebant, non eas^q viri,

a) hanc A 3; nunc ... munitur (A 4). b) fehlt B; valde C. c) Bruznica A 1 (von 2. Hd. übergeschrieben: Bruska). A 2^a, C 2^a; Bruznice A 3; Bruz(s)-inca C 1; Brusnyczka A 2^b öfter. d) Petrin A 1; Petrin (-yn) A 2^b. C 1 öfter. C 2; Petrun (A 4); Petrint A 4^a. e) ad A 2^a, B. f) dum A 3. g) medii A 1. 1^a, 4. 4^a, B; medii, korr. media, A 2. h) regi, korr. rei, A 1. 2^a. i) sempternum A 2^a. k) über der Zeile nachgetragen, vor Boem. getilgt A 2^a; fehlt *. l) fehlt A 3; vocabitur Wecezlaua latine B; am Rande ergänzen: wiceslaw A 1 (Hd. des 15. Jh.), Waczlau C 3. m) altera Thessiuoya latine B; Woy(g)teich am Rande A 1. C 3. n) cons. exerc. B. o) fuisset A 1. (4). 4^a, C 2^a; fuisset, korr. fugisset, A 2^a. p) edificavit A (4). 4^a, B; preedificavit C 2^b. q) eos, korr. eas, A 1.

1) Im Tschechischen bedeutet práh (spr. prach) die Schwelle, auch Wasserschwelle. Praga heißt ein Stadtteil in Warschau, auch dort aus dem Wasserlauf erklärbar. Entschieden weist diese Erklärung zurück H. Jireček, *Cosmas und seine Chronik* S. 14, N. **, und gedenkt noch zweier gleichnamiger Orte, bei Chocim und dem podol. Kamenc. Ritter, *Geogr.-stat. Lexikon* nennt eine Gemeinde Prag in Bayern. G. Hey, *Die slawischen Siedlungen im Königreich Sachsen (Dresden 1893)* S. 281 scheint an keltischen Ursprung zu denken. Unentschieden läßt die Erklärung des Namens W. Friedrich a. a. O. S. 124, N. 4. 2) *Apoc.* 11, 4: hi sunt duae olivae; *Zach.* 4, 3: et duae olivae super illud. 3) *Vacek a. a. O.* S. 19 verweist auf die in lateinischer Fassung nicht erhaltenen pseudoepigraphen Testamente XII patr., *Levi III*, wo von sieben Himmeln die Rede ist; vgl. auch *II. Cor.* 12, 2: ad tertium coelum. 4) *Ps.* 71, 17: omnes tr. t. 5) Gemeint sind die Heiligen Wenzel und Adalbert. 6) *Verg. Aen.* VI, 179: itur — silvam. 7) Über die böhmische Amazonsensage vgl. H. Jireček in: *Čas. čes. mus.* LXXVIII (1894) 106; H. Schreyer, *Zur altböh. Verfassungsgesch.* a. a. O. S. 402.

I/9

V době těchto prvních počátků práv jednoho dne řečená paní, jsouc věštným duchem nadšena, před svým mužem Přemyslem a v přítomnosti starších lidu takto věštila:

*„Spatřuji hrad, který pověsti nebes se dotkne,
ve hvozdě leží místo, je vzdáleno ode vsi této
na třicet honů a mez mu určují vltavské vlny.*

Toto místo na severní straně pevně chrání hlubokým údolím potok Brusnice, na jižním však boku široká hora velmi skalnatá, která se od skal nazývá Petřín, převyšuje okolí. Hora toho místa se zkrucuje na způsob delfína, mořského vepře, směrem až k řečené řece. Až tam přijdete, naleznete člověka, který uprostřed lesa teše práh domu. A protože se u nízkého prahu i velcí pánové sklánějí, podle této příhody hrad, jež vystavíte, nazvete Prahou. V tomto hradě někdy v budoucnosti vzejdou dvě zlaté olivy, jež svými vrcholy proniknou až do sedmého nebe a po všem světě budou zářiti svými divy a zázraky. Budou je oběťmi a dary ctíti a jim se klaněti všechna pokolení země české a ostatní národové. Jedna z nich bude slouti Větší sláva, druhá Voje útěcha.

Byla by více mluvila, kdyby nebyl pekelný věštecký duch prchl z božího tvora. Ihned kráčejí v staletý hvozd a nalezše dané znamení vystavějí na řečeném místě hrad Prahu, vévodící celým Čechám.

II/47

A právě toho dne se objevil ještě jiný zázrak, neboť, jak to svatí mučedníci v svém zjevení oznámili, Konrád, bratr králův, sjednal mír mezi tímž králem a jeho synem. Neboť předtím byli tito mezi sebou tak znesvářeni, že jeden na druhého měl podezření: ten se hrozně bál, aby nebyl stolce zbaven, onen pak, aby nebyl od otce zajat. K onomu se přidala mládež stejného s ním věku a většina předáků, totiž lidí osobně ráznějších a v boji statečnějších, tomu zase přáli biskup Kosmas, představení kostelů a všichni oni věkem starší a v radě užitečnější mocní země, spolu se vši válečnou hotovostí lidu, a ctili ho s velkou láskou. A vskutku toho času byl by býval spáchán nejhorší zločin po založení hradu Prahy, kdyby svatá laskavost nejblahoslavenějšího Václava a veliké milosrdenství všemohoucího Boha nebyly utišily podle přání králova povstání všech předních mužů i lidu.

...Hora toho místa se zkrucuje na způsob delfina...